

מראי מקומות - מגילה

טז:

בנשימה א' אין שייך לצאת מדין שומע כעונה [ודומה למש"כ הבית הלוי דמה שאין הכהנים יכולים להוציא כהנים אחרים בברכת כהנים הוא משום דברכת כהנים צריכה להיות בקול רם, ואין שייך להוציא חבריו בדינא דקול רם].

ו. וי"ו דזיותא צריך למיתתחא בזקיפא כמורדיא דלברות נח' הראשונים בביאור דברי הגמ'. הרא"ש (סי' ט') הביא ב' פשטים, א' דמותח בקריאתה, וכ"כ הר"ן (ה' בדפי הרי"ף), להאריך בקריאתה ולא לחטוף אותה. ב' דצריך לכתוב הוי באותיות גדולות. הר"ן הביא עוד פשט, ג' דצריך לפשוט ראשו הכפוף. ועוד פשט א' בתוס' הרא"ש, ד' דצריך להגביה קולו בזקיפה. ולדינא, כ' השו"ע (או"ח תרצ"א, ד') דצריך להאריך בוי"ו דזיותא, וכ' הרמ"א "בכתיבתה, וי"א בקריאתה", וע' מ"ב שם שביאר דעת הרמ"א דכתיבתה היינו כדעת הר"ן הנ"ל, דצריך למתוח ראשו הכפוף של הוי"ו. אבל בשער הציון שם כ' דהמנהג היום הוא לעשות כדעה ב' בהרא"ש, ולעשות הוי"ו יותר גדולה משאר האותיות (ויש לעי' אם כוונתו רק לומר דאינו עושים כהר"ן בפ' דכתיבתה, אבל מ"מ יש לחוש להפ' דקריאתה צריך להיות באריכות, או דלמא כוונתו לומר דהיום אנו נוהגים דוקא כצד זה ואיננו חוששים לשום פשט אחר, וצ"ע).

ז. כל השירות כולן נכתבות אריח על גבי לבנה וכו' העיר הגרי"ז על הרמב"ם (הל' מגילה ב', ט'), למה השמיט הרמב"ם דין זה, וגם הדין של כתיבת ו' דזיותא. וביאר דס"ל להרמב"ם דדינים אלו אינם שייכים כלל להל' מגילה בתורת קריאת מגילה כלל, אלא דינים אלו ניתנו במסורת לגבי כתיבת מגילה בתורת כתבי הקודש, אבל דין כתיבת מגילה לענין קריאתה הוא דין אחר, דלא שייך כלל להדין כתיבת כתבי הקודש. ודיני כתיבת כתבי הקודש לא הוזכר כלל ברמב"ם, דהם דינים התלויים במסורת, ולכן גם דינים אלו לא כתבם הרמב"ם.

ח. דברי שלום ואמת, מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה פרש"י, כספר תורה עצמו. וע' מש"כ תוס' במנחות (לב' ד"ה הא, צוין בגליון הש"ס כאן) דהק' על רש"י מהא דאי' לקמן דכיון דמגילה נקראת ספר, לכן פסולה אם תופרה בחוטי פשתן. וא"כ, למה צריך קרא דאמת לומר דצריכה שרטוט, תיפוק לי' מדין ספר. ומכאן הוכיחו התוס' דאין דין שרטוט בס"ת, ואמיתה של תורה היינו מזוזה, דבעי שרטוט, וגם מגילה כמותה. וע' באריכות בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (ריש הל' מגילה), דכ' ליישב דברי רש"י דבאמת ב' דינים נפרדים הם, הדין ספר

א. נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים

כ' תוס' בשבת (י): דאף דכבר נגזר עליהם בברית בין הבתרים שירדו למצרים, מ"מ לא הי' צריך להיות עינוי כ"כ, שהרי הגלות התחילה משנולד יצחק, ואז לא הי' עינוי כלל, והעינוי הקשה הי' רק מחמת זה. ובחי' הגר"א שם ביאר באו"א, דאף אם ודאי הי' צריך להיות, אבל מדחזינן שמכח זה באה הסיבה, ע"כ שלא טובה הדבר, דהא מגלגלין חוב ע"י חייב, וא"כ שפיר למדין דאין לשנות בן בין הבנים.

ב. רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו

שיצא מלפני המלך בה' לבושי מלכות

וק', הרי סכ"ס נתן לו יותר משל אחיו, ולמה לא חשש לעשות קנאה ביניהם. וע' בעיון יעקב שכ' די"ל דהבגדים שנתן לבנימין ביחד היו שווים לבגד א' שנתן לשאר אחיו, וא"כ יצא דלא נתן לבנימין יותר משאר אחיו, אלא דמחלקם באופן אחר, דלכולם נתן בבגד א', ולבנימין נתן בה' בגדים, כדי לרמזו וכו'. ומה שנתן לבנימין ג' מאות כסף, ביאר העיון יעקב דזה הי' דמי בושתו על מה שאמרו שגנב הגביע [ולכן לא הי' שייך להאחים כלל].

ג. ויקר, אלו תפילין, וכו'

פי' המהרש"א, שתפילין הם כבודן של ישראל, וכדכתי' ויראו וכו', ויקר הוא לשון כבוד.

ד. עשרת בני המן ועשרת צריך למימרניהו בנשימה אחת

כ' הרמב"ם (מגילה ב', י"ב) "וצריך הקורא לקרות עשרת בני המן ועשרת בנשימה אחת כדי להודיע לכל העם שכולם נתלו ונהרגו כא'. ולכא' תמוה, הרי מפורש בהמגילה דהרגו חמש מאות איש ואת עשרת בני המן, ורק אח"כ תלאום על העץ. ובהגמ' גופא יש לדחות דא"נ, כולם נפקי נשמתיהו בנשימה א', דכולם נהרגו בבת אחת, בהריגה קודם התליי'. אבל לכא' מהרמב"ם משמע דע"י התליי' כאחת נהרגו כא', ואיך נתיישב זה עם מקראות מפורשות. וכ' המנות הלוי דבאמת כבר מעיקרא הכו אותם מכה שיכולה להרגם, אבל לא מתו מיד, ואסתר בקשה מהמלך שיתלו אותם, ורק כשתלו אותם, כולם מתו בבת אחת.

ה. בנשימה אחת

ידוע מה שאמרים בשם הרוגאצ'ובער גאון (והובא דבריו במקראי קודש, קריאת המגילה סי' י"ג), דמה שנוהגים העולם לומר העשרת בני המן בעצמם, הוא משום דהגם דיכולים לצאת כל קריאת המגילה מדין שומע כעונה, אבל הדין דצריך לאומרם

המשך בעמוד הבא

מראי מקומות - מגילה

טז: (המשך)

היינו דיש דיני ס"ת שהם שייכים להדין ס"ת שבו, וזה יכולים ללמוד מדין "ספר". אבל יש עוד דין, דאין שייך להדין ס"ת, אלא דהוא דין של התורה עצמה, ומה שצריך שרטוט הוא דין בהתורה עצמה, ולא בהס"ת, ולכן אין שייך ללמוד דין זה מספר, וצריך לימוד אחר מהא דהוא אמיתה של תורה, ע"ש באריכות בביאור הדברים.

היינו דיש דיני ס"ת שהם שייכים להדין ס"ת שבו, וזה יכולים ללמוד מדין "ספר". אבל יש עוד דין, דאין שייך להדין ס"ת, אלא דהוא דין של התורה עצמה, ומה שצריך שרטוט הוא דין בהתורה עצמה, ולא בהס"ת, ולכן אין שייך ללמוד דין זה מספר, וצריך לימוד אחר מהא דהוא אמיתה של תורה, ע"ש באריכות בביאור הדברים.

י. גדול ת"ת יותר מכבוד אב ואם, וכו'

פרש"י, שלא נענש על כל השנים שהי' טמון בבית עבר. וכ' המהרש"א, דאי"ז ראי' מוכרחת דגדול ת"ת יותר וכו', הא אפי' אם שוין הם לא יהי' נענש, אלא דנקיט האי לישנא, משום דסמיק על משנה דריש פאה דתלמוד תורה כנגד כולם. והק' המהרש"א, למה באמת נענש אף על הכ"ב שנה, הרי הלך שם ברצון אביו ואמו וע"פ מצותן. ותי' בשם הר"י מפארי"ש דלאחר י"ד שנה שהי' בבית עבר, נתקררה דעתו של עשו, ושלחה רבקה אמו את דבורה מניקתה אחריה לבית לבן, ומ"מ שהיה שם כ"ב שנה, ולכך נענש (ולא ביאר למה באמת שיהיה שם, וצ"ע).

טז. גדול תלמוד תורה יותר מהצללת נפשות

פסק השו"ע (יו"ד רנ"א, י"ד) דיכול לשנות מעות מת"ת לצורך הצלת נפשות. והק' המהרש"ל, הא אמרי' דגדול ת"ת יותר מהצללת נפשות. וכ' הט"ז שם (ו') דודאי אין לך דבר העומד לפני פקו"נ [וע"ש שהביא מהדרישה דהיכא דאינו יכול לקיים שניהם ת"ת קודם, ומתמיה עליו], אלא הביאור הוא דיותר יש זכות למי שזוכה לעסוק בתורה ולא באה לידו הצלת נפשות ממי שבאה לידו הצלת נפשות וצריך לבטל תורה ולעסוק בהצללת נפשות. ובביאור דברי הט"ז, כ' החת"ס (דרשה לפ' זכור תקפ"ו, עמ' קצג), דודאי פקוח נפשות